

**Громадська організація
«Львівська педагогічна спільнота»**

ЗБІРНИК ТЕЗ НАУКОВИХ РОБІТ

**УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«Нове та традиційне
у дослідженнях сучасних
представників психологічних
та педагогічних наук»**

27–28 березня 2020 р.

Частина II

**Львів
2020**

УДК 159.9+37.01(063)

Н72

Н72 Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук : Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 27–28 березня 2020 року). – Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. – Ч. 2. – 144 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Нове та традиційне у дослідженнях сучасних представників психологічних та педагогічних наук». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)

© Автори статей, 2020

© Львівська педагогічна спільнота, 2020

ЗМІСТ

НАПРЯМ 6. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Даниленко Н. В. ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗАДОВОЛЕННЯ ЖИТТЯМ У ПОХИЛОМУ ВІЦІ.....	7
Сеньків Х. Т. РОЛЬ СІМ'Ї У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ ПІДЛІТКА.....	11
Терлецька Ю. М. ПРОБЛЕМНО-ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОМОТОРИКИ ЯК ПІДґРУНТЯ ВИВЧЕННЯ ПСИХОМОТОРНОЇ ДЕПРИВАЦІЇ ЛЮДИНИ.....	15
Хижняк М. В. ПІДЛІТКОВИЙ ГНІВ ЯК ПОКАЗНИК ЗДОРОВОГО ДОРΟΣЛІШАННЯ.....	19
Чернянська В. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ ЗАЛЕЖНИХ ВІД СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	23
Шамко О. І. ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ РОБОТИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	29
 НАПРЯМ 7. СОЦІАЛЬНА І ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ	
Бойко-Бузиль Ю. Ю. ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОГО ТА ОСОБИСТІСНОГО СТАНОВЛЕННЯ КЕРІВНИКІВ ОРГАНІВ І ПІДРОЗДІЛІВ МВС УКРАЇНИ.....	32
Браверман С. О. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КОГНІТИВНОГО ІНТЕРВ'Ю ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОПИТУ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ.....	36
Стеблянко О. Г. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	38

Бойко С. М., Васишин Л. М. ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З УПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНОЗНАВЧИХ ЗНАНЬ В ОСВІТНІЙ ПРОСТІР	112
Міськова Н. М. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	116
Підгірний О. В. ФОРМУВАННЯ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ.....	121
Починкова М. М. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	123
Ріжняк Р. Я., Пасічник Н. О. ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ	127
Харченко Ю. Т. РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	131
Хом'як О. А. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	136

Харченко Ю. Т.
*концертмейстер кафедри теорії і методики
музичної освіти та хореографії*
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Мелітополь, Запорізька область, Україна

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ФАКУЛЬТЕТУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

На сучасному етапі швидкого і динамічного розвитку українського суспільства держава має велику потребу у фахівцях, які вміють приймати нестандартні рішення, здатні творчо мислити. Тому сьогодні одним із пріоритетних напрямків державної політики України є виховання обдарованої і талановитої молоді, її творчий, інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток. Однією з вирішальних складових вирішення цього завдання є розвиток креативного мислення у здобувачів вищої освіти, оскільки в сучасному суспільстві креативність стає одним з найважливіших чинників успішності фахівця. Саме творчий саморозвиток здобувачів вищої освіти забезпечує стрімке зростання рівня компетентності та педагогічної майстерності майбутніх вчителів музичного мистецтва, сприяє актуалізації творчого потенціалу, необхідного в подальшій професійній діяльності, та здійсненню науково-методичних розробок в галузі музичної педагогіки.

Питанням творчості і креативності з точки зору психології присвячені роботи В. Моляко, М. Папуча, Я. Пономарьова, М. Савчина, Е. Торренса, І. Фостера; педагогічні проблеми розвитку творчої компетентності досліджували Т. Базаров, А. Бермус, О. Дубасенюк, В. Кан-Калік, Г. Мешко, М. Морайс, С. Сисоева, О. Тутолмін, А. Уоррен та ін.; до окремих питань індивідуально-творчого розвитку звертались Б. Ананьєв, Ф. Гоноволін, В. Крутецький, Н. Кузьміна, М. Нікандров, А. Щербакова. Проте означена проблема в контексті професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти ще залишається недостатньо вивченою. Тому **метою статті** є розгляд різних методів і підходів до процесу розвитку креативних здібностей здобувачів вищої освіти факультету мистецької освіти.

Визначення «креативність» набуло сенсу на початку 50-х років ХХ століття, завдяки Дж. Гилфорду, котрий ототожнив поняття

креативності та творчого мислення. У сучасній психолого-педагогічній літературі існує велика кількість визначень креативності. Так, згідно з концепцією Д. Богоявленської, креативність є загальною характеристикою особистості, що впливає на творчу продуктивність незалежно від середовища прояву особистісної активності. На наш погляд, більш точним є визначення креативності як здатності людини до генерування нових і ціннісних ідей, це риса характеру, яка відноситься до особистості людини, а не до характеристик її творчих витвірив. Розвиток креативних здібностей здобувачів вищої освіти мистецького спрямування нерозривно пов'язане з розвитком їх творчих компетентностей, для оволодіння якими необхідна спеціально підготовлена і організована навчально-професійна діяльність. Слід зазначити, що під час пошуку та аналізу сучасних наукових досліджень ми не виявили системних досліджень щодо розвитку креативних здібностей студентів в процесі вивчення музично-педагогічних освітніх компонент. Адже саме від того, наскільки творчими будуть заняття з означених освітніх компонент, залежить інтерес студента до предметів і до майбутньої професії, його успішність у житті. Відомо, що розвиток креативності особистості, перш за все, залежить від того, в якому середовищі вона розвивалася і наскільки оточення сприяло розвитку творчості, підтримувало і розвивало її індивідуальність. Тому ефективний розвиток креативності можливий лише в спеціально організованому середовищі, яке стимулює розвиток і використання творчого мислення здобувача вищої освіти. Процес розвитку креативності є суто індивідуальним. Вважається, що задатки креативності властиві кожній людині, але вплив середовища, в якому вона знаходиться, вчиться, виховується, наявність соціальних стандартів можуть викликати блокування його творчих здібностей. Розвивати творче мислення здобувачів вищої освіти означає формувати й удосконалювати основні розумові операції: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення, планування, абстрагування. Майбутній вчитель музичного мистецтва має опанувати такими характеристиками мислення, як: критичність, глибина, гнучкість, широта, швидкість і варіативність. Крім того, великого значення у професійній педагогічній діяльності набувають вміння вчителя абстрагуватися від того, що вже відомо і раніше мало позитивний результат.

В умовах сьогодення формування у здобувачів вищої освіти факультету мистецького напряму навичок креативного мислення полягає у цілеспрямованій взаємодії викладача і студента у

творчому процесі, який відбувається завдяки спеціально організованим умовам із застосуванням необхідних форм, методів і засобів організації навчальних занять. Форми і методи організації занять у закладі вищої освіти використовуються комплексно і залежать від завдань певного етапу формування професійної компетенції. Для стимулювання розвитку креативних здібностей слід застосовувати різні методи та їх поєднання. Це можуть бути як загальні методи психологічного тренінгу, так і специфічні засоби розвитку творчості майбутнього вчителя музичного мистецтва. Серед основних принципів навчального тренінгу для розвитку педагогічної креативності майбутніх вчителів музичного мистецтва можна виокремити наступні: 1) принцип створення мотиваційного мікросередовища, який передбачає занурення здобувача вищої освіти в музично-педагогічну діяльність, захоплення цим процесом, позитивний настрій, мотивацію щодо досягнення мети, вміння підтримати відповідну концентрацію уваги на цій діяльності; 2) принцип створення рефлексивного мікросередовища, який ґрунтується на створенні критичного настрою, цільових установок для мотивації учасника до дій, організації дій щодо контролю і самоконтролю, оцінки та самооцінки результату і процесу творчої художньої діяльності; 3) принцип організації пошуково-евристичного мікросередовища, тобто створення в процесі навчального тренінгу специфічної педагогічної ситуації, яка викликає у здобувачів вищої освіти потребу у пошуку виконання професійних завдань; 4) принцип вільного вибору і безоціночних суджень передбачає розуміння творчості як здатності здобувача вищої освіти висловити своє особливе неповторне ставлення до досліджуваного матеріалу; 5) принцип навчальних проблемних педагогічних ситуацій, який заснований на тому, що навчальні проблемні ситуації сприяють формуванню і закріпленню креативних умінь і навичок, викликають потребу долати труднощі у власній професійній діяльності; 6) принцип чергування логічної та евристичної діяльності.

Слід підкреслити, що викладачі музично-педагогічних освітніх компонент закладів вищої освіти, при наявності відповідних умов, повинні звертатися до різноманітних форм роботи, які мають сприяти розвитку креативних здібностей. Так, наприклад, особливого значення набувають: розробка комп'ютерних презентацій, флеш-анімацій, створення відео роликів для реалізації творчих мистецьких завдань, широке використання наочного матеріалу,

проведення занять у формі круглого столу, застосування методу проєктів, методу створення проблемних ситуацій. Досить практичними і корисними методами розвитку креативності здобувачів вищої освіти факультету мистецької освіти, як для викладача, так і для майбутніх вчителів музичного мистецтва, можуть бути:

- метод ситуативної драматизації, який полягає у введенні певних змін в ході звичної навчальної роботи здобувачів вищої освіти;

- метод інформаційної перенасиченості, заснований на свідомому включенні зайвих відомостей у вихідну умову педагогічного завдання;

- метод абсурду, що полягає в тому, що студентам спеціально пропонується завдання, що не має рішення;

- метод раптових заборон, зміст якого полягає у забороні використання певних засобів на тому чи іншому етапі навчальної роботи;

- метод рольової гри та ін.

Цікавим, на наш погляд, є особистісно-креативний підхід, запропонований І. Кукуленко-Лук'янець, який забезпечує значно більш високу результативність навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти на основі актуалізації особистісного творчого потенціалу. При цьому, під особистісним творчим потенціалом автор розуміє певну сукупність концептуальних і методичних засобів розвитку і реалізації творчого потенціалу особистості з метою нейтралізації психологічних проблем суб'єкта, розблокування його креативного потенціалу, результатом чого стає поліпшення якості засвоєння навчальних освітніх компонент, підвищення рівня педагогічної культури і успішності його професійної підготовки в цілому. Зазначені форми і методи педагогічної роботи вимагають від викладача вищої школи не тільки великої ерудиції, досконалого знання свого предмета, вільного володіння комунікативними навичками, а й методичної та інформаційної компетентності, готовності до експромтів і непередбачених ситуацій на занятті, вміння генерувати нові ідеї і направляти думку слухачів в потрібне русло, імпровізації, вміння не тільки підтримувати аудиторію в постійному напруженні, але й пам'ятати про стадію релаксації, здатності викладача підтримувати інтерес здобувачів вищої освіти до музично-педагогічних освітніх компонент.

Таким чином, навчання на факультеті мистецької освіти відкриває широкі можливості для розвитку креативності здобувачів

вищої освіти. Його стратегічним принципом є розвиток творчих здібностей. В процесі навчання здобувачі вищої освіти не тільки опановують необхідним музично-педагогічним мінімумом і адекватними цим знанням уміннями, а й створюють нові для себе цінності, важливі для формування особистості як соціального суб'єкта і майбутнього висококваліфікованого фахівця. Свідченнями креативності можуть бути виконання творчих завдань або тестів різного рівня складності і участь в складанні методичних вказівок і посібників. Окреме місце належить науковій роботі з талановитими здобувачами вищої освіти стосовно актуальних проблем в галузі педагогіки мистецтва. Результатом цих досліджень має стати як участь здобувачів вищої освіти у міжнародних конференціях, так і публікація їх наукових робіт. Слід зазначити, що викладачам слід пам'ятати, що однією з основних складових успішного професійного становлення особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва є творчий потенціал, який необхідно розвивати у здобувачів вищої освіти в процесі навчання на факультеті мистецької освіти закладу вищої освіти.

Список літератури:

1. Алимов А. Т. Развитие самостоятельного и творческого мышления у учащихся в процессе обучения / А. Т. Алимов, И. Б. Савриева // Молодой ученый. – 2014. – No 1. – С. 468-470.
2. Сегеда Н. А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Сегеда Наталя Анатоліївна ; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2002. – 20 с.
3. Терещенко С. В. Розвиток креативності підлітків на інтегрованих уроках музики : автореф. дис ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Світлана Веніамінівна Терещенко. – Київ, 2018 . – 21 с.